

KÚRIA

Bfv.III.1.286/2014/4.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év március hó 16. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A rablás büntette miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által - a terhelt javára - benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Fővárosi Törvényszék 14.B.1449/2011/26. számú, valamint a Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.42/2013/10. számú ítéletét annyiban változtatja meg, hogy

a büntetést a Btk. 81. §-ának (3) bekezdése alapján tekinti kiszabottnak.

Egyebekben a megtámadott határozatokat hatályukban fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben azonos tartalommal újabb felülvizsgálati indítvány nem nyújtható be.

I n d o k o l á s

A Fővárosi Törvényszék a 2012. november 5-én kelt

14.B.1449/2011/26. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki 17 rendbeli üzletszerűen elkövetett rablás büntettében [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 321. § (1) bekezdés és (4) bekezdés a) pont], melyből négy eset folytatólagosan elkövetett, három eset pedig kísérlet. Ezért a terheltet halmazati büntetésül 9 évi fegyházbüntetésre és 5 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

A terhelt és védőjének fellebbezése alapján eljárva a Fővárosi Ítéltábla a 2013. október 15-én kihirdetett és ugyanakkor jogerőre emelkedett 2.Bf.42/2013/10. számú ítéletével a terhelt cselekményeit 20 rendbeli rablás büntettének [2012. évi C. törvény - a továbbiakban: Btk. - 365. § (1) bekezdés a) pont és (3) bekezdés a) pont] minősítette, melyekből egy eset folytatólagosan elkövetett és három eset kísérlet. A terhelttel szemben 815.230 forint értékben vagyonelkobzást is elrendelt, és megállapította, hogy a terhelt a szabadságvesztés büntetéséből legkorábban annak kétharmad részének kitöltését követően bocsátható feltételes szabadságra. Egyebekben azonban az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdésében meghatározott kötelezettsége folytán, a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontjában írt okból - a terhelt javára - terjesztett elő felülvizsgálati indítványt (BF.1249/2014/1.).

Indítványában utalt az Alkotmánybíróság 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatára, amely kizárta a folyamatban lévő ügyekben a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazását, továbbá a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 2013. július 1. napjától hatályos 81. § (4) bekezdését pedig hatályba lépésére visszaható hatállyal megsemmisítette. Egyúttal az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 45. § (6) bekezdése alapján elrendelte a fenti törvényi rendelkezések alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

Kifejtette: a jelen ügyben a jogerős ítéletet meghozó másodfokú bíróság a Btk. 2. § (2) bekezdésének alkalmazásával az elbíráláskor hatályos büntető jogszabályokat alkalmazta, és mivel a terhelt terhére rótt cselekmények kivétel nélkül a Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pont k) alpontjában felsorolt személy elleni erőszakos bűncselekmények, így alkalmazta a Btk.-nak az Alkotmánybíróság határozatával érintett 81. § (4) bekezdését is.

A terhelt az ennek figyelembevételével kiszabott büntetését jelenleg is tölti, ezért a hivatkozott alkotmánybírósági határozat következményeképp a Legfőbb Ügyészség hivatalból köteles a felülvizsgálati indítvány benyújtására.

E felülvizsgálati indítványt a Be. 423. § (2) bekezdés második mondata alapján az elbíráláskor hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. A jelenleg hatályos Btk. 81. § (3) bekezdése szerint, ha a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül legalább kettő határozott ideig tartó szabadságvesztéssel büntetendő, a büntetési tétel felső határa a legmagasabb büntetési tétel felével emelkedik, de nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát.

Erre figyelemmel a terhelttel szemben halmazati büntetésként - az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásával - kiszabható öt évtől húsz évig terjedő szabadságvesztés mértéke öttől tizenöt évig terjedő szabadságvesztésre csökkent.

A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint azonban a kiszabott büntetés ennek ellenére sem terjeszkedik túl az alkotmányos kereteken, sőt azok tükrében sem tekinthető eltúlzottnak.

Ezért a Legfőbb Ügyészség azt indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítéletet a Be. 426. §-a alapján hatályában tartsa fenn.

A felülvizsgálati indítványra sem a terhelt, sem védője nem tett észrevételt.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata szerint tanácsülésen bírálta el.

A felülvizsgálati indítvány az alábbiak szerint alapos.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdésének e) pontja alapján felülvizsgálati indítványnak van helye, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát elrendelte, feltéve, hogy a terhelt még nem mentesült a büntetett előélethez fűződő hátrányos következmények alól, vagy a kiszabott büntetés, illetőleg az alkalmazott intézkedés végrehajtása még nem fejeződött be, vagy a végrehajthatósága még nem szűnt meg.

Jelen esetben e feltételek maradéktalanul teljesültek. Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatában a folyamatban lévő ügyekben a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazását kizárta, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 2013. július 1. napjától hatályos 81. § (4) bekezdését pedig hatályba lépésére visszaható hatállyal megsemmisítette. Egyúttal elrendelte a fenti törvényi rendelkezések alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

A konkrét ügyben a terhelt terhére rótt valamennyi bűncselekmény a Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pont k) alpontban foglalt személy elleni erőszakos bűncselekmények körébe esik. Így a jogerős határozatot meghozó másodfokú bíróság - amikor határozatának meghozatala során a Btk. 2. §-ának (2) bekezdése szerint járt el - ítéletének indokolásában kifejezetten rögzítette is, hogy az elbíráláskor hatályos Btk. 81. § (4) bekezdését alkalmazta, és a büntetést az öt évtől húsz évig terjedő büntetési tételkeret alapulvételével szabta ki. E büntetését a terhelt jelenleg is tölti.

Ezért a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségének megfelelően, indokoltan nyújtott be a terhelt javára felülvizsgálati indítványt, amit a Kúriának a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatát alkalmazva kellett elbírálnia.

Az ennek alapján alkalmazandó konkrét jogszabály kérdését illetően azonban a Kúria az alábbiakra utal:

A felülvizsgálati indítványt e konkrét esetben kétségek nélkül a jelenleg hatályos 2012. évi C. törvényt alkalmazva kellett elbírálnia. Ez azonban egyfelől korántsem következik automatikusan a hivatkozott törvényi rendelkezésből, másfelől pedig azt sem jelenti, hogy e törvényhely alapján minden esetben ugyanezen Btk. alkalmazásának kötelezettségére kell jutni.

Amennyiben ugyanis - és jelen esetben ez történt - a felülvizsgálati indítvány kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontján alapul, úgy a Kúriának nincs más törvényes lehetősége, minthogy a jogerős ítélet alapjául szolgáló jogszabályt alkalmazza - függetlenül annak helyes vagy helytelen voltától - maga is, természetesen kivéve annak az Alkotmánybíróság által megsemmisített rendelkezését.

A jogerős ügydöntő határozat meghozatala során ugyanis az eljáró bíróság is alkalmazta a büntető törvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezést (Btk. 2. §), és annak eredményeképp az elbíráláskor hatályos büntető jogszabály, a 2012. évi C. törvény alapján bírálta el a terhelt cselekményeit. A felülvizsgálati indítvány e törvény alkalmazását, a terhelt bűnösségének megállapítását, a cselekmények jogi minősítését nem tette vitássá, a legfőbb ügyész felülvizsgálati indítványa kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontján alapszik és a kiszabott büntetés jogszabályi alapját érinti. Az e pontra alapított felülvizsgálati indítvány elbírálására nézve a jogalkotó a Be. 423. § (2) bekezdés második mondata szerint a „felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos jogszabály” alkalmazásának előírásával (a bekezdés első mondatától eltérően) csak arra kívánt utalni, hogy az a jogszabályi

rendelkezés, amit az Alkotmánybíróság megsemmisített - mint a megtámadott határozat meghozatala idején hatályban volt jogszabály -, a felülvizsgálat során már nem alkalmazható, hiszen alkalmazása esetén nem születhetne más eredmény, más határozat, mint amit az Alkotmánybíróság felülvizsgálni rendelt.

Nem kétséges az sem, hogy a Be. 423. § (2) bekezdésének második mondata csak az ugyanezen bekezdés első mondatához képest jelent kivételt, tehát nem érinti a Be. 423. § (4) bekezdésének azt az - általános érvényű - szabályát, miszerint a megtámadott határozat [a 416. § (1) bekezdés c) pontjában írt októl eltekintve] kizárólag a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében, és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálható felül. A Kúria döntési jogköre pedig nyilvánvalóan a felülbírálati jogköréhez igazodik, azon túl nem terjeszkedhet.

Ekként viszont, miután az Alkotmánybíróság határozata nem érintette az indítványban megtámadott bírósági határozatban alkalmazott anyagi jogszabály egészét, hanem csak annak a fentebb írt egyetlen rendelkezését semmisítette meg, így nincs törvényes lehetőség arra, hogy a Kúria az elbíráláskor hatályos Btk. 2. §-a alapján ismét megvizsgálja az alkalmazandó jogszabály kérdését. Ez annak ellenére nem lehetséges, hogy az elkövetéskor hatályos jogszabály alkalmazása eleve kizárná az utóbb ugyancsak alkotmányellenesnek nyilvánított, de még a korábbi Btk. szövegébe is csak később beiktatott 85. § (4) bekezdésének alkalmazhatóságát is.

Ugyanakkor az alkalmazandó jogszabály kérdése nyilvánvalóan csak akkor vizsgálható, ha annak nyomán a bíróságnak lehetősége van választania az eltérő jogszabályok között. Ez esetben pedig az eltérés a jogerős ítéletben alkalmazott jogszabálytól ugyanis a különböző büntető törvények tilalmazott vegyes (kombinatív) alkalmazását eredményezné, hiszen a támadott jogerős határozatnak a Btk. 423. § (4) bekezdése szerint felülvizsgálattal nem érinthető részében - a bűnösség megállapítása és a minősítés tekintetében - a jelenleg hatályos Btk., míg a büntetés kiszabását illetően esetlegesen a korábbi Btk. kerülne alkalmazásra. Továbbá, mivel a Kúria ilyen esetben is a határozat megtámadott részének keretei között dönthet, nem kerülhető el a különböző büntető törvények vegyes (kombinatív) alkalmazása az indítvánnyal érintett ügy egészének (azaz a bűnösség megállapításának, a minősítésnek és a büntetésnek) a jogerős ítéletben nem alkalmazott Btk. alapján történő újbóli elbírálásával sem.

Mindezek egybevetéséből az következik, hogy a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos szabályok alapján való elbírálásának a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatában írt követelménye - a Be. 423. § (3) bekezdésében írt szabállyal tartalmilag azonosan - akként értelmezendő, hogy a Kúriának a

felülvizsgálati indítvány elbírálása során ugyanazt a Btk.-t kell alkalmaznia, mint amit a megtámadott határozatában a bíróság alkalmazott, de annak a rendelkezésnek a figyelmen kívül hagyásával, amelyet az Alkotmánybíróság a határozatával megsemmisített. Ez pedig jelen esetben a 2012. évi C. törvény, az alkalmazhatatlannak minősített 81. § (4) bekezdésének figyelmen kívül hagyásával.

Mindez azonban így nem a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatának, hanem annak következménye, hogy a jogerős határozatot hozó bíróság ítéletének meghozatala során, a Be. 2. § (2) bekezdése alapján ugyancsak e törvényt alkalmazta.

A Kúria ennek megfelelően alkalmazta a jelenleg hatályos Btk.-t, azonban értelemszerűen az alaptörvény-ellenes rendelkezést figyelmen kívül hagyta. Ennek alapján azt állapította meg, hogy mivel a terhelt terhére rótt bűncselekmények közül legalább kettő (jelen esetben: valamennyi) határozott ideig történő szabadságvesztéssel büntetendő, ezért vele szemben a Btk. 81. § (3) bekezdése alkalmazásának van helye.

Ez alapján a terhelt terhére rótt cselekmények büntetési tételének (5-10 év szabadságvesztés) a felső határa a felével emelkedik, így - mivel ez nem éri el az egyes bűncselekményekre előírt büntetések felső határának összesített mértékét - a halmazati büntetésként kiszabható szabadságvesztés keretei 5 és 15 év között alakulnak.

Ezt követően vizsgálta a Kúria, hogy az így kialakuló büntetési tételkeretek között a még eltérő határok alapulvételével kiszabott büntetés eltúlzottan súlyosnak tekinthető-e.

Ennek során a Kúria a jogerős ítéletben megállapított büntetéskiszabási körülményekből indult ki, és úgy találta: a terhelt terhére rótt bűncselekmények igen magas számára, tárgyi súlyára, és a terhelt személyében rejlő társadalomra veszélyességére figyelemmel a jogerős ítéletben kiszabott 9 évi szabadságvesztés a megváltozott büntetési tételkeretekhez képest sem lép túl az alkotmányos mértéken, de még csak eltúlzottan súlyosnak sem tekinthető, az öt évtől tizenöt évig terjedő büntetési tételhatárok között sem. E büntetés - a hármat többszörösen meghaladó számú személy elleni erőszakos, fegyveresen elkövetett bűncselekmény ellenére - alatta marad az alkotmányos keretek között, a Btk. 80. § (2) és (3) bekezdése szerint irányadó 10 éves középmértéknek is. Ezért a főbüntetés mérséklésére a részben megváltozott jogszabályi körülmények között sem volt törvényes ok.

Ennek ellenére, mivel a Legfőbb Ügyészség a törvényben engedélyezett indokon alapuló, alapos felülvizsgálati indítványt

terjesztett elő, a Kúriának - az indítványban írtakkal szemben - a jogerős ítéletet megváltoztató rendelkezést kellett hoznia értelemszerűen az alapos indítványhoz igazodó terjedelemben.

Ez azonban így csak a figyelmen kívül hagyott jogszabály helyett alkalmazott rendelkezés feltüntetésére terjedhetett ki. Ez pedig - a kifejtettek szerint - a Btk. 81.§ (3) bekezdése.

A Btk.-nak a halmazati büntetésre vonatkozó szabályozása ugyanis akként épült fel, hogy a 81. § (1) bekezdés meghatározza: bűnhalmazat esetén egy büntetést kell kiszabni.

Ezt követően a hivatkozott törvényhely (2) bekezdése rögzíti, miszerint a büntetést a bűnhalmazatban lévő cselekmények legsúlyosabbikának alapulvételével kell kiszabni. A (3) és (4) bekezdés speciális rendelkezései pedig a halmazat egyes fajtáira írnak, illetve írtak elő - egyre szigorodó feltételek mellett - egyre szigorúbb szabályozást; azaz, ha a bűnhalmazatban legalább két bűncselekmény határozott ideig tartó szabadságvesztéssel volt büntetendő, akkor a büntetési tétel felső határa a felével, ha legalább három bűncselekmény személy elleni erőszakos bűncselekménynek minősült, akkor pedig a kétszeresére emelkedett.

Az Alkotmánybíróság határozata kizárólag a Btk. 81. § (4) bekezdését érintette. Ehhez képest abban, miszerint a bíróság bűnhalmazat esetén a halmazatban álló legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének alapulvételével egy büntetést szab ki, nem történt változás, a (4) bekezdés pedig eddig sem került alkalmazásra, hiszen a bíróság a legsúlyosabb bűncselekmények tételkeretei között maradván szabta ki a büntetést. Ezért a Kúria ítélete rendelkező részében csak a (3) bekezdés alkalmazásával történt büntetéskiszabásra utalt.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a megtámadott határozatokat a felülvizsgálati indítvánnyal támadott részükben a Be. 427. § (2) bekezdése szerint megváltoztatta, és a törvénynek megfelelő határozatot hozott. Egyebekben a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a szerint hatályukban fenntartotta.

A fellebbezés és felülvizsgálat kizártságára, valamint az indítvány azonos tartalommal való megismétlésének tilalmára vonatkozó figyelmeztetés alapja a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, illetve a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja, továbbá a Be. 418. § (3) bekezdés és a Be. 421. § (3) bekezdése.

Budapest, 2015. március 16.

*Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró,
Dr. Márki Zoltán s.k. bíró*

A kiadmány hiteléül:

*tisztviselő
MV*